

Sygn. akt: I C 755/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Renata Żak
Ławnicy:	
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Barbara Pająk

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2019 r. w Kielcach

sprawy z powództwa D. G.

przeciwko A. G. (1)

o zapłatę

I. zasądza od A. G. (1) na rzecz D. G. kwotę 91807,75 zł (dziewięćdziesiąt jeden tysięcy osiemset siedem 75/100 złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty

- 80.000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) od dnia 20 stycznia 2018 r.

-11807,75 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedem 75/100 złotych) od dnia 26 lipca 2019 r.

II. oddala powództwo w pozostałej części

III. nakazuje pobrać od A. G. (1) na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Kielcach) kwotę 2670,70 zł (dwa tysiące sześćset siedemdziesiąt 70/100 złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych

IV. zasądza od A. G. (1) na rzecz D. G. kwotę 5417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu

I C 755/18

UZASADNIENIE

D. G. wniosła o zasądzenie od A. G. (1) kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 30 stycznia 2018 r. tytułem zachowku oraz kosztów procesu.

Wskazała, że pozostawała w związku małżeńskim z A. G. (2), który do chwili śmierci był właścicielem nieruchomości położonych w miejscowości B. wyczerpujących całość masy spadkowej. Na mocy testamentu spadek po nim nabyła córka A. G. (1) w całości , a w związku z tym że powódka nie otrzymała zapisów windykacyjnych, nie została

przez spadkodawcę pozbawiona prawa do zachowku dochodzi z tego tytułu kwoty stanowiącej 1/4 wartości schedy spadkowej.

D. G. następnie rozszerzyła powództwo domagając się od A. G. (1) zapłaty na swoją rzecz kwoty 96.332,75 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 80.000 zł od dnia 30 stycznia 2018 r.

- 16.332,75 zł od dnia następnego po doręczeniu pisma rozszerzającego powództwo.

A. G. (1) wniosła o oddalenie powództwa, a z ostrożności procesowej wniosła o obniżenie spłaty na rzecz powódki o spłacone długi spadkowe w kwocie 13.500 zł oraz z uwagi na zasady współżycia społecznego. Pozwana zarzuciła bowiem, że powódka nie wywiązywała się z obowiązków rodzinnych wobec najbliższych, nie przyczyniła się w żaden sposób do powiększenia majątku spadkowego, a wręcz systematycznie go uszczuplała. Pozwana wniosła także o zaliczenie na poczet zachowku darowizn dokonanych przez spadkodawcę na rzecz powódki w postaci spłaty jej licznych długów, a ponadto o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty z powodu trudnej sytuacji materialnej i zdrowotnej.

Pozwana zarzuciła, że powódka w trakcie 3 – letniego małżeństwa z A. G. (2) nie pracowała pomimo licznych ofert zatrudnienia, pozostawała na wyłącznym utrzymaniu męża i jego matki, a także siostry. Nie wspierała swego męża w trudnych chwilach np. gdy w 2015 r. miał sprawę karną za jazdę pod wpływem alkoholu, wyjechała do swojego brata, nazywała go łajdakiem, życzyła mu „, żeby zdechl”. Niedługo po śmierci A. G. (2) zaczęła pokazywać się z innym mężczyzną, a następnie pozostawała w związkach z co najmniej pięcioma mężczyznami, którzy zamieszkiwali w domu spadkowym, co stało się przyczyną wypowiedzenia użyczenia przez pozwaną. D. G. pozostawiła nieruchomości w złym stanie, zdewastowaną i zabrudzoną.

A. G. (1) podniosła także, że we własnym zakresie sfinansowała koszty pogrzebu, pomnika i katakumby oraz stypy, spłaciła część kredytu zaciągniętego na remont domu w kwocie 1300 zł oraz dług u dzierżawcy w wysokości 4.000 zł .

Pozwana zaoponowała naliczaniu ewentualnych odsetek od dnia wezwania do zapłaty wskazując, że obliczenie zachowku następuje według cen z chwili orzekania o roszczeniu , a zatem odsetki od tak ustalonego świadczenia pieniężnego winny być naliczane od daty wyrokowania / odpowiedź na pozew k. 64-71/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

D. G. pozostawała w nieformalnym związku z A. G. (2) od 2006 r. i od tego czasu zamieszkiwała z nim na nieruchomości stanowiącej jego własność, a położonej w miejscowości B.. Była ona zabudowana drewnianym domem składającym się z kuchni , pokoju, przedpokoju i łazienki, która została urządzona w 2007 r. Związek małżeński D. i A. G. (2) zawarli dopiero 31 sierpnia 2013 r. Spadkodawca poza żoną D. pozostawił po sobie córkę z poprzedniego związku - (...).

A. G. (2) był osobą uzależnioną od alkoholu. Przez pierwsze siedem lat związku z powódką nie pił, utrzymywał abstynencję. Pobierał rentę inwalidzką, a ponadto dorabiał sobie pracując na stacji benzynowej, w wodociągach i Urzędzie Gminy. Po zawarciu związku małżeńskiego A. G. (2) wrócił do nałogu, często upijał się. Pod wpływem alkoholu bywał agresywny, klócił się z żoną . Został zwolniony z pracy, miał sprawę karną za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu. Jego nadużycie było też powodem śmierci A. G. (2).

D. G. nie pracowała na stałe. Zajmowała się domem, ogródkiem i obejściem. Z małżonkami do 2016 r. zamieszkiwała też matka spadkodawcy N. G., którą powódka opiekowała się: przygotowywała jej posiłki, prała, jeździła do lekarzy, podawała leki. N. G. przekazywała małżonkom po 200 zł dla każdego, a po powrocie syna do nałogu pieniądze od niej otrzymywała tylko powódka.

D. G. czasami podejmowała prace dorywcze opiekując się osobami starszymi. Małżonkowie sprzedawali też jabłka i orzechy, ponadto spadkodawca oddał nieruchomości rolne w dzierżawę, pobierając z tego tytułu czynsz dzierżawny.

A. G. (2) zmarł 22 października 2016 r. W sierpniu 2016 r. sporządził w formie aktu notarialnego testament, w którym do całego spadku powołał swoją córkę A. G. (1). Sąd Rejonowy w Opatowie postanowieniem z 19 stycznia 2017 r. w sprawie I Ns 637/16 stwierdził, że spadek po A. G. (2) na mocy tego testamentu nabyła w całości córka A. G. (1).

Masę spadkową po A. G. (2) stanowiła nieruchomości rolne o łącznej powierzchni 6,58 ha położona we wsi B. gmina O. składającą się z zabudowanej działki oznaczonej numerem (...) o powierzchni 0,297 ha oraz działek rolnych oznaczonych numerami 548/2 o powierzchni 4,3103 ha, nr 549 o powierzchni 0,75 ha, nr 583 o powierzchni 1,08 ha i nr 584 o powierzchni 0,15 ha. Dla nieruchomości tej w Sądzie Rejonowym w Ostrowcu Świętokrzyskim prowadzona była księga wieczysta (...). Działki mają kształt prostokątów, położone są przy drodze krajowej w środku wsi typu ulicowego w sąsiedztwie zabudowy siedliskowej.

Na działce siedliskowej usytuowany jest parterowy, drewniany budynek mieszkalny o powierzchni całkowitej 77 m² wzniesiony w 1946 r., stodoła drewniana, obora (wybudowane w tym samym roku co dom) i dwa murowane budynki gospodarcze (z 1948 r. i 1997 r.). Budynek mieszkalny był remontowany w 2006 r. (kiedy to A. G. (2) urządził w nim łazienkę- dotychczas niewykończoną) oraz w 2015 r. kiedy to wymienione zostało pokrycie dachowe, ocieplono dom i wymieniono część okien. Na remont budynku spadkodawca zaciągnął kredyt. Działka siedliskowa uzbrojona jest w energię elektryczną i wodę z wodociągu gminnego. D. G. zamieszkiwała w nim do początku stycznia 2018 r. na podstawie umowy użyczenia zawartej z pozwaną. Wydała go A. G. (1) – po wypowiedzeniu tej umowy w listopadzie 2017 r. i z czynności tej został sporządzony protokół zdawczo – odbiorczy. Od tego czasu budynek jest niezamieszkały, nie były w nim prowadzone żadne remonty poza pracami porządkowymi. Wartość rynkowa nieruchomości zabudowanej według stanu z daty śmierci A. G. (2), a wartości obecnej wynosi 69.250 zł., a działek rolnych 313.581 zł. (łącznie 382.831 zł).

A. G. (1) 6 listopada 2017 r. sprzedała A. i K. małż. G. z gospodarstwa jej ojca działki rolne o łącznej powierzchni 6,2903 ha za kwotę 280.000 zł, ustanawiając równocześnie służebność przejazdu i przechodu przez działkę siedliskową do nieruchomości oznaczonej numerem 548/2.

Córka spadkodawcy w całości sfinansowała koszty pogrzebu ojca. Pobrała zasiłek pogrzebowy w kwocie 4.000 zł, który nie był wystarczający na pokrycie wydatków: wykonania katakumby – 1600 zł, nagrobka granitowego – 6.000 zł., stypy – 2.000 zł, opłat w zakładzie pogrzebowym za trumnę, transport, ubranie – 4.000 zł. Spłaciła wraz z siostrą zmarłego kredyt bankowy zaciągnięty przez spadkodawcę w łącznej wysokości 2.000 zł oraz dług od dzierżawcy w kwocie 4.000 zł.

W rok po śmierci męża D. G. zamieszkała z nowym partnerem.

A. G. (1) od wielu lat przebywa i pracuje na terenie Niemiec. Zatrudniona była w zakładach mięsnych, gdzie pełniła funkcję kierownika. Osiągała dochody w wysokości 1500 euro oraz nieregularne dodatki w wysokości 150 euro miesięcznie. Zamieszkuje wraz z partnerem, za najem mieszkania płaci 700 euro miesięcznie. Pozwana zaszła w ciążę. Z uwagi na zagrożenie dla dziecka i matki od lipca 2019 r. pozostaje na zwolnieniu lekarskim. Pobierać będzie zasiłek w wysokości od 70 do 80 % jej wynagrodzenia.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów: protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu A. G. (2) k. 12, testamentu w formie aktu notarialnego k. 32, wyciągu z księgi wieczystej k. 14 -28 i 34-46, postanowienia z 19 stycznia 2017 r. w sprawie I Ns 637/16 Sądu Rejonowego w Opatowie k. 30, przedsądowego wezwania do zapłaty zachowku k. 48 i potwierdzenia odbioru k. 50, protokołu zdawczo – odbiorczego k. 55 i 125, wypowiedzenia umowy użyczenia z 7 listopada 2017 r. k. 94, umowy sprzedaży działek rolnych k. 146- 148, zeznania powódki D. G. – k. i 152 – 153, zeznania świadków: Z. G. k. 154 v – 155, W. S. k. 155, B. D., P. M. i E. S. – protokół rozprawy z 11 grudnia 2018 r., K. G. (1) – protokół rozprawy z 13 lutego 2019 r., częściowo zeznania pozwanej k. 153-154 jak również zeznań świadków: M. N. i P. N. – protokół rozprawy z 13 lutego 2019 r. oraz opinii biegłego M. B. k. 193 – 205 i protokół rozprawy z 13 listopada 2019 r.

Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów, gdyż okoliczności z nich płynące nie były sporne pomiędzy stronami i nie budziły też wątpliwości Sądu. Poza sporem pozostawało, że A. G. (2) był uzależniony od alkoholu, że ustanowił swoją córkę spadkobiercą testamentowym, że poniosła ona w całości koszty pogrzebu i wzniesienia nagrobka jak również spłaciła dług ojca u dzierżawcy w kwocie 4000 zł.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom powódki D. G., w których podnosiła, że pomimo uzależnienia alkoholowego męża, awantur, które wszczynał spełniała swoje obowiązki jako żona, dbała o dom jak również teściową do daty jej śmierci. Zeznania powódki znalazły potwierdzenie w zeznaniach świadków : Z. G., W. S. k. 155, B. D., P. M. i E. S. – protokół rozprawy z 11 grudnia 2018 r. oraz K. G. (1) – protokół rozprawy z 13 lutego 2019 r. Poza Z. G., która jest matką powódki świadkowie są osobami obcymi dla stron procesu, nie zainteresowani wynikiem postępowania, a więc nie można im przypisać celowego działania na korzyść jednej ze stron procesu. Zeznali oni, że powódka opiekowała się swoją teściową, dbała o dom i męża pomimo, że był on alkoholikiem. Starła się też w miarę możliwości podjąć zatrudnienie, aby polepszyć byt rodziny. Zeznania tych świadków cechował obiektywizm, brak wewnętrznych sprzeczności wraz z zeznaniami D. G. tworzyły spójną i logiczną całość

Sąd nie dał wiary twierdzeniom pozwanej A. G. (1), że jej ojciec spłacił liczne zobowiązania żony, bo poza ogólnym stwierdzeniem, że wynikać one miały ze sprawy rozwodowej powódki z jej poprzednim mężem- pozwana nie wykazała (a nawet nie wskazała) ich wysokości, okresu w jakim miały zostać zaspokojone i źródeł ich finansowania. Zeznania pozwanej w tej części należy uznać za gołosłowne, bo nieudowodnione. Tym bardziej, że pozostają w sprzeczności z zeznaniami powódki oraz jej matki Z. G., które zeznały, że D. G. pozostawiła swojemu poprzedniemu mężowi cały dorobek, „wyszła z małżeństwa bez niczego” i nie miała żadnych długów.

Sąd nie dał też wiary zeznaniom A. G. (1) w których podnosiła, że powódka nie była wierna swojemu mężowi, wkrótce po jego śmierci spotykała się z innymi mężczyznami, pięciu z nich zamieszkiwało na spadkowej nieruchomości. Okoliczności tej nie potwierdzili bezpośredni sąsiedzi małżonków G.: B. D., P. M. i E. S., którzy zeznali, że po śmierci męża powódka zamieszkiwała sama. Z zeznań świadka M. G. – siostry spadkodawcy wynika zaś, że twierdzenia o tym, że D. G. spotykała się z innymi mężczyznami wywodziła ona z okoliczności, że powódka w marcu 2017 r. powiedziała jej, że jedzie do swojej rodziny, a wyjechała z „partnerem” na tydzień, o czym się chwaliła do „innych”, podobnie jak i w maju 2017 r. kiedy miała jechać na imieniny do swojej mamy, a wróciła prawie po tygodniu, gdyż była nad morzem. Świadek nie widziała zatem powódki w okolicznościach, które świadczyłyby o nawiązaniu przez nią bliskich relacji, a twierdzenia o takich opiera na przekazie „innych osób”. Podobnie świadek P. N., który zeznał, że „będąc jeszcze z A. zaczęła flirtować”, „ że wiedział to od sąsiadów”. Jeśli się zważy, że świadek od 16 lat pracuje na terenie N., jest osobą bliską dla pozwanej, opiekował się nią na terenie Niemiec, podobnie jak i M. N. jest oburzony tym, że powódka domaga się zachowku – to jego zeznania należy uznać za stronicze, których celem jest polepszenie sytuacji procesowej A. G. (1).

Sąd podzielił wnioski opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości M. B.. Opinia ta jest jasna, szczegółowa, stanowcza, została sporządzona fachowo przez osobę posiadającą doświadczenie zawodowe.

Biegły w sposób precyzyjny i szczegółowy, a zatem weryfikowalny, opisał i uzasadnił zastosowaną w operacie metodę szacowania wartości przedmiotowej nieruchomości jak również nieruchomości, które zostały przyjęte do porównania. Jak wskazał dostateczna liczba transakcji na rynku lokalnym pozwoliła ustalić relacje zachodzące na nim oraz cechy rynkowe, które mają wpływ na wartość nieruchomości. Do porównania przyjęte zostały nieruchomości podobne: położone na terenie gminy O., o kształcie zbliżonym do wycenianych działek.

W ocenie Sądu, operat szacunkowy sporządzony jest rzetelnie, odpowiada podstawowym cechom dowodu z opinii biegłego, a wnioski z niego płynące są logiczne i spójne.

Odnosząc się szczegółowo do opinii wskazać trzeba, że dla ustalenia wartości nieruchomości biegły przyjął metodę podejścia porównawczego metodą porównywania parami, ze względu na ilość transakcji rynkowych przyjętych do

porównania. Metoda ta znajduje uzasadnienie w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 roku w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (§4) (Dz.U. 2004 nr 207 poz. 2109).

Z umów sprzedaży zawartych w latach 2017-2019 biegły wytypował transakcje nieruchomościami, które poddał ocenie według kryterium podobieństwa do przedmiotowej nieruchomości, uwzględniając co do działki zabudowanej kolejno: lokalizację, stan techniczny budynku, konstrukcję budynku, powierzchnię gruntu, kształt działki i budynki gospodarcze, jeśli zaś chodzi o działki rolne ich położenie i dostępność komunikacyjną. Uwzględniając wszystkie te kryteria biegły ustalił wartość działki oznaczonej numerem (...) (zabudowanej) na kwotę 69250 zł, zaś rolnych na 313.581 zł. W ustnej opinii biegły bowiem obniżył wartość działek rolnych o kwotę 2500 zł. z uwagi na to, że pomiędzy działkami biegnie rów melioracyjny, a zatem celem przejazdu konieczne jest wykonanie przepustu. Koszt jego budowy wraz z pozwoleniem wodno – prawny wynosi 2500 zł i o tę wielkość należało obniżyć wartość działek rolnych wycenionych w opinii pisemnej na kwotę 316.081 zł.

Pozwana A. G. (1) zarzuciła, że biegły zawyżył wartość nieruchomości rolnych, gdyż przyjął, że dostępność komunikacyjna do nich jest dobra podczas gdy nie mają one bezpośredniego dostępu do drogi asfaltowej. Przy ich sprzedaży pozwana zmuszona była ustanowić do tych działek służebność przejazdu i przechodu przez działkę siedliskową. Przy wycenie działki nr (...) biegły nie uwzględnił natomiast, że jest ona obciążona nieodpłatną służebnością gruntową przejazdu i przechodu pasem gruntu o szerokości 5 m.

Zarzut tego Sąd nie podziela, gdyż wartość spadku ustala się według cen z daty orzekania o roszczeniach z tytułu zachowku (tak uchwała składu 7 sędziów SN – zasada prawna z dnia 26 marca 1985 r., III CZP 75/84, OSNCP 1985, nr 10, poz. 147) i stanu spadku z daty śmierci spadkodawcy. W dacie śmierci A. G. (2) działki rolne i siedliskowa stanowiły jedną całość, miały bezpośredni dostęp do drogi publicznej, i żadna z działek nie była obciążona służebnością. Sąd przy ich wycenie biegły nie uwzględnił służebności gruntowych oraz zasadnie przyjął iż dostępność komunikacyjna jest dobra.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie niemal w całości.

Powódka domagała się zasądzenia od pozwanej kwoty 96.332,75 zł tytułem zachowku po zmarłym mężu. Zatem podstawę prawną jej roszczenia stanowią przepisy art. 991 i następnym k.c..

Zgodnie z art. 991 § 1 kc zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadła przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału. § 2 tego przepisu stanowi, że jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku.

D. G., jako żona spadkodawcy należy do kręgu osób uprawnionych do zachowku, zatem posiada legitymację czynną do wystąpienia z pozwem z niniejszej sprawie.

Punktem wyjścia do obliczenia substratu zachowku jest czysta wartość spadku, czyli wartość aktywów wchodzących w skład spadku, pomniejszona o wartość długów spadkowych, z modyfikacjami wynikającymi z art. 993 – 995 kc.

W sprawie bezsporne było to, że w skład spadku po zmarłym A. G. (2) wchodziła nieruchomość rolna o powierzchni 6,58 ha składająca się z działek o numerach: 584/1 (zabudowana), 548/2, 549, 583 i 584, dla których w Sądzie Rejonowym w Ostrowcu Świętokrzyskim prowadzona była księga wieczysta (...).

Niekwestionowaną okolicznością, wynikającą z zeznań pozwanej A. G. (1) świadka M. N. jak i przyznaną przez powódkę było to, że pozwana poniosła koszty pogrzebu i pochówku ojca jak i spłaciła jego długi spadkowe w łącznej wysokości 15.600 zł (ponad zasilek pogrzebowy w wysokości 4.000 zł.)

Zgodnie z art. 922 § 3 k.c do długów spadkowych należą koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku. Brak jest podstaw do przyjęcia, że koszt pogrzebu A. G. (2) poniesione przez jego córkę były wygórowane, niecelowe. Zarzutu takiego powódka nie zgłosiła

W związku z powyższym należy uznać, że substrat zachowku wyraża się kwotą 367.231 zł (382.831 zł – wartość nieruchomości ustalonej w ślad za opinią biegłego M. B., której wnioski Sąd podzielił w całości pomniejszona o długi spadkowe w kwocie 15.600 zł) Przysługujący D. G. udział w spadku po mężu – stosownie do art. 931 k.c. – wynosi 1/2 część.

Zgodnie z art.991 § 1 k.c. małżonkowi, który nie jest trwale niezdolny do pracy przysługuje połowa wartości udziału, który by mu przypadła przy dziedziczeniu ustawowym.

D. G. przysługuje zatem zachówek w wysokości 1/4 wartości udziału spadkowego, a zatem kwota 91.807,75 zł (367.231:4= 91807,75 zł)

Żądanie zasądzenia zachowku ponad tę kwotę nie ma uzasadnienia w okolicznościach niniejszej sprawy, w związku z czym powództwo w pozostałej części należało oddalić. Powyższe znalazło odbicie w pkt II wyroku.

Sąd nie znalazł podstaw do obniżenia zachowku należnego powódce , a tym bardziej do całkowitego go pozbawienia . Na uzasadnienie takiego żądania A. G. (1) powołała się na to, że D. G. nie przyczyniła się do powstania majątku spadkowego, a wręcz go uszczupliła pozostawiając budynek w złym stanie, a nadto nie wykonywała swoich obowiązków wobec męża, nie wspierała go, obrażała i odmawiała podjęcia zatrudnienia pozostając na całkowitym utrzymaniu spadkodawcy.

Instytucja zachowku służy ochronie interesów osób najbliższych spadkodawcy przed skutkami dokonanych przez niego rozrządzeń w ramach przysługującej mu swobody testowania . W wyroku z dnia 25 lipca 2013 r. (P 56/11, OTK-A 2013, Nr 6, poz. 85) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że instytucja zachowku jest zgodna z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Prawo do zachowku stanowi bowiem uzasadnione konstytucyjnie ograniczenie praw podmiotowych. Zachówek ma prowadzić do sprawiedliwego - w sensie ekonomicznym - podziału schedy pomiędzy uprawnionymi członkami rodziny. Instytucja zachowku ma zapobiegać pokrzywdzeniu najbliższych członków rodziny spadkodawcy niesprawiedliwymi rozrządzeniami testamentowymi. Odwołuje się do określonego systemu wartości i norm moralnych, w myśl którego osoby najbliższe dla zmarłego winny mieć zapewniony udział w spadku po nim. Nie przy tym znaczenia czy członek najbliższej rodziny – w niniejszej sprawie żona spadkodawcy – przyczyniła się do zgromadzenia majątku spadkowego. Zachówek jest bowiem powiązany z więzami rodzinnymi, a nie stopniem w jakim spadkobiercy przyczynili się do zgromadzenia majątku spadkowego. Przyjęcie odmiennego zapatrywania prowadziłoby do wniosku, że i pozwana nie ma prawa do spadku po swoim ojcu, ponieważ w żaden sposób nie przyczyniła się do zgromadzenia schedy spadkowej.

A. G. (1) nie udowodniła też, aby D. G. nadużyła zasady współżycia społecznego poprzez zdewastowanie nieruchomości spadkowej jak również nieetyczne zachowania wobec spadkodawcy, a po jego śmierci wobec członków jej rodziny.

Twierdzeń swych bowiem nie udowodniła. Z przekazania przez powódkę spadkowego budynku córce spadkodawcy został sporządzony protokół, z treści którego wynika, że żadna ze stron czynności nie rości sobie żadnych pretensji. Dom zamieszkały przez D. i A. G. (2) był wyposażony w podstawowe sprzęty, raczej ubogi niż wystawny. Pozwana poza stwierdzeniem, że został zdewastowany przez powódkę okoliczności tej nie wykazała. Z zeznań świadków: W. S., B. D. i K. G. (2) wynika, że stan budynku mieszkalnego nie uległ diametralnej zmianie, jest wynikiem tego, że od dłuższego czasu nikt w nim nie zamieszkuje.

W sprawach zachowek dopuszczalna została przez orzecznictwo możliwość zastosowania art. 5 k.c., przy czym wskazuje się, że uznanie żądania zachowku za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego powinno mieć charakter zupełnie wyjątkowy (patrz uchwała SN z dnia 19 maja 1981 r., III CZP 18/81, OSNC 1981, Nr 12, poz. 228).

Art. 5 k.c. stanowi, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Przy ocenie czy żądanie zapłaty sumy odpowiadającej wysokości zachowku stanowi nadużycie prawa, nie można pomijać okoliczności, iż prawa osoby uprawnionej do zachowku służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec swoich najbliższych. Do nadużycia prawa w takiej sytuacji będzie mogło dojść jedynie wyjątkowo, w przypadkach szczególnie rażących.

Powódka była żoną spadkodawcy. nie pozostawiła go w sytuacji uzależnienia od alkoholu, prowadziła dom, dbała o zaspokojenie potrzeb domowników, pomimo awantur, które wszczynał spadkodawca.

D. G. przyznała, że wraz z matką wyjechała do swojego brata do Irlandii na około dziesięć dni lecz był to wyjazd planowany od dawna i miał miejsce we wrześniu 2015 r. A. G. (2) został zatrzymany prowadząc pojazd pod wpływem alkoholu w listopadzie tego roku, zaś wyrok zapadł dopiero we wrześniu 2016 r. Trudno zatem twierdzić, że powódka pozostawiła swojego męża „ bez wsparcia” w toku sprawy karnej. Reasumując postępowania powódki nie można ocenić jako rażąco nagannego i nacechowanego złą wolą również z tego względu, że realizuje swoje ustawowe prawo do zachowku. Osoba należąca do kręgu podmiotów wymienionych w art. 991 § 1 k.c. ma bowiem prawo do uzyskania określonej korzyści ze spadku.

Brak jest zatem podstaw do zastosowania art. 5 k.c. i obniżenia należnego D. G. zachowku

Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. Przepis ten mówi o szczególnie uzasadnionych przypadkach, czyli takich, które bardzo, ponadprzeciętnie lub w sposób nadzwyczajny uzasadniają albo nawet nakazują zmodyfikowanie skutków wymagalności dochodzonego roszczenia. Okoliczności pozwalające na zakwalifikowanie określonego wypadku jako szczególnie uzasadnionego mogą wynikać głównie ze stanu majątkowego stron, ich sytuacji rodzinnej lub zdrowotnej oraz z doraźnych trudności ze spełnieniem świadczenia w terminie wynikającym z treści roszczenia. Chodzi zwłaszcza o wypadki, w których spełnienie zasądanego świadczenia byłoby dla pozwanego niemożliwe do wykonania albo bardzo utrudnione lub narażałoby jego bądź jego bliskich na niepowetowane szkody.

Takie w sprawie nie mają miejsca. A. G. (1) uzyskała znaczną korzyść majątkową (280.000 zł) ze sprzedaży części spadkowych nieruchomości, posiada stałe zatrudnienie w Niemczech. Wprawdzie obecnie nie pracuje z uwagi na ciążę, ale pobierać będzie świadczenie w wysokości 70 – 80 % swojego wynagrodzenia, które wynosiło 1500 euro. Nie bez znaczenia jest to, że powódka wezwała ją do zapłaty zachowku w styczniu 2018 r., a więc miała odpowiedni czas na zgromadzenie odpowiednich kwot, aby zaspokoić roszczeniu powódki.

Roszczenie o zachowek jest roszczeniem pieniężnym. Odsetki za czas opóźnienia w jego spełnieniu biegają od daty wezwania dłużnika do zapłaty zgodnie z art. 455 (wyrok SN z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 403/12, LEX nr 1314389; wyrok SN z dnia 6 marca 2014 r., V CSK 209/13, LEX nr 1446457; wyrok SN z dnia 24 lutego 2016 r., I CSK 67/15, LEX nr 2015119).

Jak wskazuje się w piśmiennictwie zachowek jest od początku długiem pieniężnym, a przepisy nie określają terminu wymagalności roszczenia z tytułu zachowku. W takiej sytuacji świadczenie powinno zostać spełnione przez zobowiązanego zgodnie z art. 455 k.c. tj., niezwłocznie po wezwaniu przez uprawnionego do zachowku. Ustalenie jego wysokości na podstawie cen obowiązujących w chwili wyrokowania nie przesądza o tym, że w każdym przypadku, od tej daty dopiero będą przysługiwały odsetki na rzecz uprawnionego. O stanie opóźnienia zobowiązania z tytułu zachowku można mówić wówczas, gdy zobowiązany znał już wszystkie obiektywnie istniejące okoliczności pozwalające mu

racjonalnie ocenić zasadność i wysokość zgłoszonego roszczenia z tytułu zachowku. Może to więc nastąpić także w dacie poprzedzającej chwilę wyrokowania.

D. G. wezwała pozwaną do zapłaty zachowku w wysokości 80.000 zł pismem doręczonym 22 stycznia 2018 r. , określając termin wykonania na 7 dni od dnia otrzymania pisma / k. 48 i 50/. Domaga się zasądzenia odsetek od kwoty 80.000 zł od 30 stycznia 2018 r., zaś w pozostałej części od daty doręczenia pisma rozszerzającego powództwo, co nastąpiło 26 lipca 2019 r. i żądanie to Sąd uznał za zasadne

Rozstrzygnięcie o kosztach sądowych Sąd oparł na treści przepisów art. 98 k.p.c. Powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz kwoty 96.332,75 zł., jej żądanie zostało uwzględnione do 91.807,75 zł , a więc niemal w całości (w 95,3 %) . Pozwaną w całości obciążają koszty procesu.

Na koszty sądowe w niniejszej sprawie składa się opłata od pozwu w wysokości 4.000 zł oraz 2341,41 zł tytułem wydatków (łącznie 6341,41 zł) . Pozwana została zwolniona w 1/2 części od kosztów sądowych i uiściła 500 zł zaliczki na koszt opinii biegłego toteż w oparciu o art. 113 ust 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nakazał pobrać od A. G. (1) na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2670,70 zł (6341,41 zł :2= 3170,70 zł – 500 zł),

Koszty procesu obciążające pozwaną obejmują koszty zastępstwa procesowego ustalonego w oparciu o § 2pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat adwokackich (Dz.U. 2015 poz. 1800 ze zm) na 5400 zł oraz opłatę od pełnomocnictwa (17 zł)

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć peł. pozwanej – adw. A. K., którą poinformować, że wobec przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia termin do wniesienia apelacji wynosi trzy tygodnie